

וקראת לשבת עיונג

אלון מרין הפלכה באקצפ ובסולת פלאו

גליון מס' 740

פרשת צו - פרה

כ' אדר ב' התשפ"ד

טל': 054-8457834 | לקבלת העלון בדוא"ל: alon102010@gmail.com

לע"נ שאול בן סלביה ע"ה | לע"נ אסתר מישה בת זהירה ע"ה | לע"נ יצחק בן מישה אסתר ע"ה | לע"נ שמעון בן חביבה ע"ה | לע"נ רחל שנהג בת מנורה ע"ה

לע"נ מרן הגאון ר' ירחמיאל גרשון בן מרים זצוק"ל והגאון ר' שמעון בן חביבה זצוק"ל, והגאון ר' ברוך מרדכי בן הינדא זצוק"ל, ר' אברהם בן אסתר ע"ה

לאורו נלך

קווים מדמותו המופלאה של מרן מלכא, רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל

בימי שהותו במצרים, פעל מרן רבות לחיזוק חומות הדת וגדרי ההלכה. הוא מסר שיעורי תורה רבים, ועמד בראש ישיבת "אהבה ואחווה", שם לימד את תלמידיו גמרא והלכה. בין תלמידיו היה גם פליקס זיני. בחור צעיר בעל ראש חריף במיוחד. מרן אהב מאוד את פליקס, שהוסיף חיוניות ונופך לשיעורים, על ידי קושיותיו המעניינות והבנתו המחודדת. אלא שימים שחורים התרגשו על יהודי מצרים. היה זה לאחר תקומת מדינת ישראל, כאשר השלטונות המצריים הצרו את צעדיהם של בני הקהילה היהודית, וחשדו בהם בנאמנות כפולה. בעיקר הצרו את צעדיהם של צעירי הקהילה.

המצב נמאס על פליקס הצעיר, והוא ביקש לעלות ארצה. אלא שמרן יעץ לו שלא לעלות. הוא חרד לגורלו הרוחני, וביקש ממנו: "אנא, הישאר עמנו כאן, על התורה ועל העבודה. מוטב לך לסבול הצקות גשמיים במצרים, ולא נסיונות רוחניים כבירים בארץ ישראל".

בתחילה נעתר פליקס לבקשת מרן, אך בסופו של דבר גברו עליו לחצייהם של הוריו, שביקשו כי יעלה ארצה, והוא הודיע למרן כי לא יוכל להישאר במצרים. מרן נפרד ממנו באנחה, העתיר עליו את ברכת הדרך, וביקש ממנו בקשה אחת ויחידה: "האם תוכל להשאיר את הש"ס השלם שלך, יקר המציאות, עמנו בישיבה?" באותם ימים, ש"ס שלם לא היה דבר מצוי, ופליקס מיודענו החזיק בש"ס שלם כזוה. למותר לציין, שפליקס נעתר ברצון רב לבקשתו של מרן, והש"ס היקר נותר בישיבה. חלפו עברו שנים רבות וגם מרן עלה ארצה. הוא התמנה לדיין ולרב עיר, ובמהלך השנים אף החל מכהן כ"ראשון לציין" וכרבה הראשי של ישראל. אך בכל אותם שנים לא שכח מרן את פליקס, ששינה ביתניים את שמו לסעדיה.

הוא נטל עמו את הש"ס הכבד והמיושן לכל מקום בו התגורר, וחקר תמיד אם יש מי שמכיר אדם בשם "פליקס זיני".

עד כדי כך הטריד הדבר את מנוחתו, עד שהיה נוהג לפתוח את ישיבות הרבנים בשאלה, אם מישהו מכיר את אותו פליקס... ואכן, באחת הישיבות, נשאו מאמציו של מרן פרי. הדבר ארע באסיפה מכובדת, בה נטל חלק גם הגאון רבי משה מנחם יעקובזון, רבה של באר יעקב. לשמע שאלתו הקבועה של מרן, השיב: "אכן, מכיר אני אדם בשם זיני. אמנם שמו הפרטי אינו פליקס, אלא סעדיה". עיניו של מרן אורו. "מסתבר שהלה החליף את שמו" שיער, ואכן, לאחר שערך מספר בירורים, הגיע למסקנה כי זהו האיש! דמעות התרגשות עלו בעיניו, והוא מסר את הש"ס לידיו של הרב יעקובזון וביקש ממנו בכל לשון של בקשה, להשיבו לבעליו.

וכן, יום לאחר מכן, התייצב הרב יעקובזון בפתח ביתו של מרן זיני, בשליחותו של מרן, כשהוא נושא עמו מספר ארגזי ספרים. היה זה אותו ש"ס נדיר וישן, כאשר על הכרך הראשון מתנוססת הקדשה חמה, בכתב ידו היפהפה של מרן. פליקס, שפתח את הדלת, היה המום ונסער. "עשרות שנים חלפו, ומרן לא שכח אותי" דמעו עיניו בהתרגשות, ואצבעותיו ליטפו בחיבה את כתב ההקדשה. אכן, מרן לא שכח...

בפתח הגליון

ברכה"ג שלם מאיר ואלק שלם"א

הדרך אל האור

מי שלא טוב לו, שיקום. כולם קמו, אפשר לשבת. זה בסך הכל הוכיח, שכולם אנושיים. כך יצר הבורא את האדם, שלא יהא שבע רצון: "וגם הנפש לא תמלא". אין אדם יוצא מן העולם, וחצי תאוותו בידו. יש לו מאה, רוצה מאתיים. יש לו מאתיים, רוצה ארבע מאות". תכונה היא, שהוטבעה בנו כדי לשאוף לעוד ועוד. ברוחניות. "אוהב כסף לא ישבע כסף", אבל חז"ל דרשוהו: "אוהב מצוות לא ישבע מצוות", ופיתגם שגור הוא: "לשיפור, אין שיעור".

אבל רוב האנשים לא נושאים עין לשיפור גרידא, רובם חווים מצוקה אמיתית בתחומי החיים, אם בבריאות לקויה, אם בפרנסה דחוקה, ואם בחיי המשפחה והחברה. האם גזירת שמים היא? ודאי! היש דרך להעבירה ולהמתיקה? יש ויש! מה היא?

ובכן, כדי לדעת כיצד להעביר רוע הגזירה, יש להבין בראשונה את סיבתה. וסיבתה, אחת. אחת ויחידה: "כל חיסרון, אינו אלא העלם טובו יתברך והסתר פניו. נמצא, שהארץ פניו יתברך וקירבתו היא השורש והסיבה לכל שלימות שתהיה, והסתר פניו - השורש והסיבה לכל חיסרון", ומה גורם להסתר פנים? מקרא מפורש הוא: "הן לא קצרה יד ה' מהושיע, ולא כבדה אזנו משמוע. כי אם עוונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלקיכם, וחטאותיכם הסתירו פנים מכם משמוע" (ישעיה נט).

משל למה הדבר דומה? לבני עיירה נידחת, הממוקמת במקום צחיח בין אדמות טרשים. היבול מועט ודל, ויוקר החיים מבהיל. עשיר אחד איווה לו את העיירה למושב. בנה שם טירה, ובחסדו כי רב חילק בין התושבים את עבודות התחזוקה כשהוא קוצב להם משכורת ביד רחבה: זה ישקה ערוגה, זה יגזום את הגדר החיה, זה יגרוף את עלי השלכת. אם כה יעשו, יחיו ברווח. אם יתריס אחד וישחק 'ברוגז' עם העשיר, יפנה לו עורף. למי הוא מרע, את מי הוא מעניש. למי יוכל לבוא בטענות על עונו ודחקו!...

אם כן, המשימה העיקרית שלנו, היא לזכות באור פני מלכנו, שבו תלוי כל אושרנו: "ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך, כי באור פניך נתת לנו ה' אלקינו תורה וחיים, אהבה וחסד, צדקה ורחמים, ברכה ושלוש", מבקשים אנו בחתימת תפילת העמידה. "אמרו ישראל לפני הקדוש ברוך הוא: אין לנו אלא הארת פניך. שנאמר: אלקים צבאות השיבנו, האר פניך ונוושה!"

עכשיו, שיודעים אנו למה עלינו לשאוף, מה הדרך להיחלץ מכל רעה ולהגיע לכל טובה, שואלים אנו את עצמנו: כיצד עושים זאת. אין זוכים לאור פני ה' לטובו וחסדו. והתשובה מצויה בידינו. "כי אם עוונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלקיכם, וחטאותיכם הסתירו פנים מכם", הרי אין פשוט מזה: הסירו את המחיצה, את המסך המבדיל. חידלו לחטוא! אין קל מלומר זאת, אבל כיצד מיישמים זאת בפועל? תתפלאו, אבל גם לכך יש תשובה! ואלו דברי המקובל האלוקי, רבנו הרמח"ל זצ"ל: "ידיעת האמת מחזקת הנשמה, ומרחיקה ממנה את היצר ודאי! ואין דבר המחליש הנשמה לפני היצר, כחסרון הידיעה". והדברים תמומים: ודאי ודאי יש דברים רבים שאיננו יודעים. אבל הן כה הרבה יודעים אנו, ונכשלים! יודעים שאסור לרכל, יודעים שאסור לדבר בגנות אדם מישאל, לספר לשון הרע. שאסור לשקר, שיש להזהר ברגישות הזולת וברגישותו. שיש להאיר פנים, לעזור בבית. שאסור לכעוס ושאין להתגאות. יודעים, והייצר בתוקפו!

אך זה מה שקורה כשלא מצטטים עד הסוף: "וואם היתה הידיעה רחבה ועומדת על לב בני האדם, לא היו חוטאים לעולם. ולא היה אפילו היצר הרע מתקרב אליהם ושולט עליהם, כמו שאינו שולט במלאכים" זה הסוד וזה הרז: יודעים, ודאי שיודעים, אבל הידיעה אינה רחבה ואינה עומדת על הלב! כי לא די בקיום הכתוב "יודעת היום", אלא בהמשכו: "והשבות אל לבבך". "ושמתם את דברי... על לבבכם".

עולים במעלות

הגות, מחשבה ומוסר

למעלה משנתיים מאז חשכו המאורות, וניטל כבוד מבית ישראל, עם הסתלקותו של מרן שר התורה, רבן של כל בני הגולה הגאון רבי חיים קנייבסקי זיע"א, אשר האיר על הארץ באור יקרת תורתו וגאונותו העצומה, וכל היוצא מפיו היה קודש קודשים. הבאנו כמה עובדות והנהגות מפי בנו הגאון רבי שלמה קנייבסקי שליט"א, ראש ישיבת קריית מלך:

"אבי מורי, מעולם לא עזב את הבית לתקופה", מספר מרן הגר"ש שליט"א. "הוא לא נסע ל'פרישות' בעיר אחרת, לא היו צריכים להביא לו את האוכל לבית המדרש, והוא לא דילג על ארוחות צהרים בגלל שזמנו היה יקר לו. 'ההיפך, הוא היה אומר שהוא לא יכול לעזוב את הבית, כי זה יפריע לו להתמקד בלימודים, ולכן הוא חוזר הביתה לא רק כל ערב כדי ללכת לישון, אלא גם לארוחות. הוא היה אוכל בבית שלוש ארוחות כל יום, למרות שארוחת הבוקר לא היתה ממש ארוחה, אבל בכל זאת, הוא היה אוכל בצורה מסודרת, וכפי שכבר אמרתי, הוא אף פעם לא הסכים לאכול ארוחת צהריים לבדו, אלא אף ורק עם אמי הרבנית ע"ה ביחד, גם אם היה צריך להמתין כמה דקות, המתמיד הכי גדול של הדור המתין מעט, חיכה בסבלנות, לא לחץ ולא דחק, עד שהיא התיישבה לצדו, ואז הם אכלו את ארוחת הצהריים ביחד. אצלו זה היה דבר פשוט וברור שאין לזוז מהנהגה הזאת, כמו שלא יעלה על הדעת לוותר על הנחת תפילין יום אחד, חלילה וחלילה..."

"אגב, כשגדלנו ויכולנו להבין מה אנחנו רואים, המחזה הזה של אבא ואמא אוכלים יחד ארוחת צהרים, היה מזדהים והיה הרבה מה ללמוד ממנו, אבל זה נושא לשיחה נפרדת."

ומה באשר לילדים, גם כאן התשובה עשויה להפתיע רבים: "הוא היה אדם עסוק", אומר ראש הישיבה שליט"א, "לא היה לו זמן לשחק איתנו סתם ככה, או לפטפט פטפוטי סרק. אבל הוא היה אבא במשרה מלאה.

"קודם כל, כל מה שקשור ללימודים הוא התנהג כמו כל אבא. הוא היה בוחן אותנו על מה שלמדנו בחיידר, מבקש לראות את הציונים למבחנים, וכל שבוע היה ממלא את ה'דף קשר' למלמד, וכותב ציון על כל אחד מהמקצועות שבהם הוא בחן אותנו.

"בדרך כלל לא היה לו זמן, כמו שאמרתי, הוא היה איש עסוק, עסוק מאוד... אבל היו זמנים שבהם היה לו זמן. למשל, בלילות שבת. בשבתות קיציות, ממילא היינו הולכים לישון סמוך לסעודה, והאמת שאני לא יודע מה אבא היה עושה באותם זמנים, כי הוא הרי לא קרא לאור הנר, ולא תמיד היה לו שומר. אבל בשבתות החורפיות הסעודה הסתיימה בשעה מוקדמת, אנחנו עוד לא היינו מספיק עייפים כדי לישון, ואבא היה צריך להעסיק אותנו.

"בכאלו מצבים, היינו נכנסים כל הילדים יחד עם אבא למיטה, לפעמים היינו מצמידים שתי מיטות ביחד, כדי שיהיה מקום לכולם, והוא היה מקריא לנו סיפורים מתוך 'ספר הישר' שמוביא מדרשי חז"ל בעיקר על חומש בראשית. 'אגב, היכולת של אבא לספר סיפור בצורה מרתקת, היתה מופלאה. לא פחות. שמעתי בימי חיי הרבה מאוד דרשנים ומוגידיים, אף אחד מהם לא הגיע ליכולת שהיתה לו. הוא היה פשוט מרתק אותנו.

מטמונים מהפרשה

הגיגים ומעשיות

"צו" (ו, ב).

רש"י מבאר, שהלשון "צו" הוא לשון זירוז, משום שבמקום שיש בו "חסרון כיס" - כלומר, כאשר האדם צריך להוציא ממון מכיסו - שם צריך לזרוז לפי שאין הוא ממהר להוציא את כספו מכיסו.

פעם אחת נסע רבי ישראל סלנטר לעיר רחוקה. בדרכו עבר באחד הכפרים, ונכנס לנוח בפונדק הכפר.

בעל הפונדק, שהרגיש כי האורח בן תורה הוא, נגש לרבי ישראל ושאל: שמא כבודו הוא שוחט? כי יש לי בהמה ברפת, המיועדת לשחיטה, ואין בכפרנו שוחט. בדרך כלל נוסע אני לכפר הסמוך ושוחט שם, אולם אם כבודו שוחט, יוכל - לחסוך לי טירחה רבה. לא - ענה רבי ישראל - אינני שוחט.

לאחר שעה קלה, פנה רבי ישראל לבעל הפונדק ושאל: שמא יכול אתה להלוות לי רובל אחד?

להלוות לך? - תמה בעל הפונדק - והרי אין אני מכיר אותך כלל! ומי ערב לי, שתחזיר לי את ההלוואה?

ישמעו אזניך מה שפיך מדבר - אמר רבי ישראל - כאשר נוגע הדבר לממון, אין אתה סומך עלי, ואין אתה מוכן להלוות לי אפילו רובל אחד, כי אינך מכירני.

אולם כאשר אתה רוצה שאשחט את פרתך, סומך אתה עלי בלא היסוס... והלא בשחיטה תלויות הלכות כה רבות! והרי אינך מכירני! אולי אין אני ירא שמים מספיק כדי להקפיד על כל כללי השחיטה?

"צו את אהרן" (ו, ב).

מבאר רש"י: "אמר רבי שמעון ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש בו חסרון כיס".

חז"ל לימדו אותנו - אמר האדמו"ר רבי יצחק מאיר מגור, בעל חדושי הרי"ם - כי קרבן עולה הוא קרבן המכפר על חטאים שהאדם חוטא במחשבתו. אם נתבונן היטב - המשיך הרבי - נראה, שלכל אבר ואבר מאברי האדם יש "כיסוי" המונע ממנו לחטוא.

למשל, אדם יכול לסגור את עפעפי עיניו, ואז לא יוכל לראות מראה אסור!

וכן אדם יכול לקפוז את שפתיו, ואז לא יאכל מאכלים אסורים!

וכן אדם יכול לאטום את אזניו מלשמעו לשון הרע ורכילות!

אולם, איך יכול אדם למנוע מעצמו מלחשוב מחשבות אסורות? במה יאטום את מחשבתו?

משום כך - סיים הרבי - "אמר רבי שמעון ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש בו חסרון כיס" - "כיס" מלשון "כיסוי". כשאין כיסוי, צריך זירוז רב בשמירת המחשבה, כדי שתשאר טהורה!

ביני לבני

הרה"ג פנחס ברייער שליט"א מח"ס "לגדל" על חינוך ילדים

נגעי עצמו... (א)

אחת האמרות המפורסמות ביותר מאור שבעת הימים,

'הבעל שם טוב' הקדוש, שכל החסרונות שאדם רואה חוץ - כלומר החסרונות שהוא רואה בחוץ, אצל הסובבים אותו, הינם מנגעי עצמו - עצם ראיית החסרון היא הוכחה שהנגע קיים בו עצמו, שאם לא כן, לא היה שם לב לחסרון בזולת. רעיון זה דורש ביאור.

לכאורה, יהיו שיאמרו שההיפך הוא הנכון, אם החסרון מרגיז אותי ומפריע לי, כנראה אני לא שם... שהרי מה מפריע לי כל כך חסרונו של הזולת, אם אני עצמי עדיין אני מתוקן?!

יהיו שיגידו שיש כאן עניין סגולי, שמשמים מנסים לעורר את האדם, על ידי שמראים לו אצל השני חסרון דומה לשלו, מתוך ניסיון לעוררו. אבל המתבונן בספרים יראה, שאין כאן עניין סגולי כלל. העניין עובד על העיקרון הפשוט של סיבה ותוצאה. מה? כך אני נראה?!

נסבוי את הדברים: אדם שבעברו היה בעל חסרון, אדם שבעברו היה לקוי במידה מסוימת, או לחילופין אדם שהיה שקוע בתאוה אסורה, ולאחר עבודה כבש את היעד והצלח להתעלות ולהתגבר ולהתקדם, כשהוא רואה מישהו שעדיין שקוע בבעיה - מטבע הדברים

הוא אינו כועס עליו ואינו מבטל אותו, הוא רק מרחם, מזדהה עם הקושי, ומקסימום מנסה ללמדו מניסיונו האישי איך לצאת מהחושך. כי מי כמוהו יודע ומבין עד כמה קשה להתגבר לעומתו, אדם שעדיין שקוע בבעיה, וההתמודדות האישית שלו עם החסרון היא רק על ידי הדחקה - כמדוניות בת היענה: אם אני לא רואה ולא חושב, במשך הזמן זה יעבור מעצמו - אדם כזה, שעדיין לא ניסה לעבוד על עצמו, והוא נזהר לא להגיע לסף תסכול שייחייב אותו לשנות כיוון, כשהוא ייתקל בחבר הלקוי באותו החסרון ממש - הוא יגיע לכלל כעס! הכעס הזה הוא כעס של תסכול, של חוסר נוחות, של בושה עצמית, כשבעצם כל הכעס הוא על עצמו, כי החסרון שבחברו מזכיר לו את החסרון שבו עצמו. יהיו שיתנהגו 'הפוך על הפוך': לא די שהם מדחיקים את המום שבעצמם ואינם מטפלים ב'נגע' האישי שבהם, הם מרגיעים את מצפונם כאילו כולם נגועים, כאילו היום כולם לא מקפידים על כך, ועוד כל מיני סיסמאות נבובות על זו הדרך.

חז"ל מגדירים זאת: "כל הפוסל במומו פוסל" (קידושין ע"א). אדם מתבייש בחסרונותיו ולא רוצה שיזכירו לו אותם, אבל בו בזמן הוא גם מרגיע את מצפונו ע"י שהוא מאשים את האחרים בחסרון שבו הוא עצמו לוקה, כאילו בא ואמר: לא רק אני לקוי בתחום הזה, כולם כאן סובלים, מדובר בבעיה נפוצה... כללו של דבר: אם חסרון שיש בזולת מעסיק אותנו, בהכרח שאנו לוקים באותו חסרון עצמו, שאם לא כן - לא היינו כועסים כל כך!